

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

TRST - 19. decembra 1980
Leto XXXII. - Štev. 17
Petnajstdnevnik - Quindicinale
Abbon. postale - Gruppo II/70
200 lir

Predsednik predsedstva SFRJ na prijateljskem obisku v Rimu

Obisk predsednika Mijatoviča v Italiji spodbuja k reševanju odprtih vprašanj

Cvijetin Mijatovič sprejel tudi enotno delegacijo slovenske manjšine

Predsednik SFRJ Jugoslavije Cvijetin Mijatovič se mudi na uradnem obisku v Italiji, gost predsednika republike Sandra Pertinija. Obisk pomeni potrditev dobrih sosedskih odnosov med Italijo in Jugoslavijo, ki so plod dolgoletne prakse in so jih pred petimi leti potrdili osimski sporazumi.

Prav to pa daje državnikoma in javnemu mnenju možnost, da opravijo obračun izkušenj teh petih let in da se vprašamo, kje so luči in kje sence tega sodelovanja. Kajti nemogoče je misliti, da gre vse po olju in da sta Italija in Jugoslavija oazi sredi svetovne gospodarske in politične krize.

Nekatera na stežaj odprta vprašanja so taka, da neposredno zanimajo tudi nas, za mejo živéče Slovence, pa tudi vse napredne in demokratične sile. Zato je prav, da o teh spregovorimo brez vsakršnega diplomatskega ovinkarjenja, jasno in kritično.

Glavno vprašanje demokracije in prijateljstva med sosednjima narodoma predstavljajo manjšine, se pravi deli narodov, ki živijo preko meje v okviru večinske skupnosti ene izmed dveh držav. Torej slovenske v Italiji in italijanske v Jugoslaviji.

O slednji lahko rečemo predvsem to, da je v zadostni meri zaščiten, čeprav se nam zdi, da je ta zaščita nezadostno enolična glede na republiko, v kateri živi italijanska manjšina, predvsem ko gre za izvajanje načela o dvojezičnosti, kakor tudi glede pravice do lastnih javnih občil. Tudi dolgoletno upadanje vpisa v italijanske šole v Istri in na Reki priča o tem, da niso bili rešeni vsi problemi. Je pa prav tako res, da italijanska skupnost v Istri in na Reki uživa «status» samoupravnega subjekta in torej lahko neposredno sodeluje pri reševanju lastnih problemov.

Kaj pa slovenska narodnostna skupnost v Italiji? Njen položaj nam je dobro znan, kot je dobro znan tudi državnim in političnim krogom v Italiji in Jugoslaviji. Bitka za globalno zaščito naše manjšine je še vedno odprta. Še vedno so na delu nasprotne sile, ki bi rade preprečile ali vsaj kakovostno omejile vsebino naše zaščite. Pri tem pa velja

nadaljevanje na 8. strani

Ob 39. obletnici smrti Pinka Tomažiča in tovarišev

Kot vsako leto so se na openskem strelišču zbrali slovenski in italijanski demokrati, da počastijo spomin Pinka Tomažiča, Viktorja Bobka, Ivana Ivančiča, Simona Kosa in Ivana Vadnala, ki jih je posebno fašistično sodišče obsodilo na smrt.

Uvodne besede je podala domačinka Melita Malalan, nato je stopil pred mikrofona Marino Pečenik. V svojem kratkem a jedrnatem govoru je med drugim dejal: «Boj našega človeka je bil tedaj postavljen kot vzor in skupaj z njim se je kalil slošen upor, ki je z odporoškimi gibanjem postavil temelje italijanski republiki. Ta vrednota je postala glavno vodilo v boju za demokracijo in tudi danes obstaja bistven dejavnik na poti reševanja vseh naših problemov.

...Še vedno čakamo, da nam italijanska država prizna osnovne pravice v duhu resnične demokracije in svobode. pravičnemu zakonu o globalni zaščiti slovenske narodnostne skupnosti v Italiji se ne smemo in ne moremo odreči!»

Tov. Paolo Sema je svojem govoru opomnil vse prisotne, naj ostane Tomažičeva smrt in smrt vseh junakov, ki so postali žrtve fašističnega nasilja pomembno izročilo za naš nadaljni obstoj, v boju za doseg naših pravic in za prijateljsko sožitje ob jugoslovanski meji.

Na proslavi sta zapela nekaj žalostink moški in ženski pevski zbor PD Tabor.

Tovarišem in tovarišicam

11. decembra 1941

Tovariši!

Fašistično posebno sodišče je zahtevalo zame in za tovariša Dujca smrtno kazen.

Napišem par misli za vas, tovariši in tovarišice, da bom združen z vami preko možne smrtno obsodbe.

Star sem 26 let in ljubim življenje. Užival sem vsak njegov hip, najmanjši njegov trenutek. Ljubim človeštvo, ljubim otroke, ljubim naravo naš Kras in naše gore ter morje. Toda ravno zato, ker ljubim vse, kar me obkroža, dam brez kakršnega koli obžalovanja življenje za stranko, za bodočnost, za odpravo hlapčevstva, za odpravo izkoriščanja človeka po človeku, za zmago komunizma.

Statistično ima moja smrt malenkostno vrednost, kajti po vsem svetu žrtvujejo sedaj svoje življenje milijoni tovarišev in tovarišic, ki so brez dvoma boljši in bolj vredni, da bi živeli, nego jaz.

Ko boste analizirali naše delovanje, boste gotovo našli ogromno pogreškov, ogromno hib. Toda odpustite meni in vsem onim, ki se sedaj borijo proti imperializmu, ker je naša borba težka in so naše moči šibke. Skušajte naše hibe razumeti, skušajte jih opravičiti z našim zgodovinsko političnim položajem. Vedite pa, da smo se vedno borili z vsemi silami proti buržoaziji, za zmago delavskih množic, za zmago proletariata, za ustanovitev slovenske sovjetske republike in za zvezo sovjetskih republik vsega sveta.

In ko bo slovenska mladina, komunistična mladina živela v svoji sovjetski republiki, naj se spomni nas in vseh onih borcev, ki so se pred nami in ki se bodo za nami borili za odpravo kapitalizma, za komunizem, da nadaljujejo pot, ki smo jo z velikimi težkočami začrtali.

Mi smo dali za stranko največ, kar lahko damo: Življenje!

Živela zmaga komunizma!

PINO TOMAŽIČ

Množica na letošnji proslavi obletnice smrti Tomažiča in tovarišev

Tovariš Miro Kapelj je te dni prejel odličje «boja in dela», ki ga vsako leto podeljuje zaslužnim slovenskim kulturnim in javnim delavcem SKGZ.

S tem je množična slovenska organizacija priznala zasluge tovariša Kaplja, ki je svoje življenje posvetil našemu ljudstvu, kulturi, prosveti in stvari delavskega razreda. Od udeležbe v narodno osvobodilnem boju, kjer je opravljal pomembne naloge, do organizacije partizanskega šolstva, po vojni pa ljudske prosvete na tržaškem in v zamejstvu sploh. Poleg tega gre tov. Kaplju priznati, da je neumorno zbiral gradivo iz naše zgodovine in upati je, da bo gradivo o Tomažiču, Srebrniču in drugih revolucionarjih sledilo tudi objavljanje lastnih spominov. Miro Kapelj je tudi ključna osebnost združevalnega procesa naših kulturno prosvetnih organizacij, kar

nadaljevanje na 8. strani

Letošnji dobitniki priznanj ni odličij SKGZ

Preventiva stane manj od obnove

Potresi so predvsem vprašanje organizirane družbene zaščite

Zakaj potresi pustošijo predvsem revnejša področja - Italija nima geologov - Protipotresna gradnja v okviru širšega načrtovanja

Te dni, ko nam je televizor napolnil stanovanja in vsakodnevne pogovore z dogodki južne Italije, ki jo je prizadejal katastrofalni potres, se nam zdi vse to zanimiva stvar. Pozneje bomo nanjo pozabili, kakor človek po navadi rad pozablja na vsakdanje tegobe in odrine od sebe najhujše slutnje o smrti in trpljenju.

In vendar ni prav. Ni prav tudi zato, ker si moramo vtepti v glavo, da je potres v južni Italiji tudi «naša zadeva», kakor prej potresa v Furlaniji in v dolini Belice na Siciliji.

Naša stvar, ker konec koncev tudi mi drago plačujemo malomarnost državnih oblasti in vlade, ki je še enkrat poslala račun za razbitine nam vsem enako. Podražitev bencina in prometnega davka prizadene namreč v enaki meri brezposelnega delavca in Giannija Agnellija, čeprav je najbrž vsakomur jasno, kaj je za delavca 850 lir in kaj za Agnellija. Slednji pa poleg vsega nima skrbi: ustrezno podražiti ceno svojih izdelkov in bo dobiček spet zagotovljen.

Kaj je potresna preventiva? Morda bi bilo prav ponoviti izrek, da potres ne ubija ljudi, pač pa revščina (in, dodajamo mi, nemarnost oblasti). Rušijo se stare in nezavarovane, večkrat revne hiše, ne pa strukture iz cementna in jekla, ki so značilne za bogatejši svet. Zato vsak dan prejemamo informacije, da se je kje na svetu zemlja stresla, o katastrofah pa poročamo v glavnem iz revnih področjih sveta, kjer se je zemlja tresla in porušila vse, kar je bilo nad njo že razmajanega. Tako smo, naprimer, pred kratkim brali o potresih na Japonskem, v Kaliforniji in sovjetski Srednji Aziji.

V vseh teh primerih so potresni sunki po jakosti presegli 6,5 stopnjo po Richterjevi lestvici, ne da bi povzročili žrtve. Isto stopnjo lahko pripišemo potresom v južni Italiji in Alžiriji, obakrat je bilo mrtvih nekaj tisoč ljudi. Zakaj? Predvsem zaradi nerazvitosti teh področij, kjer je revščino spremljala tudi politična in družbena nerazvitost. Odsotnost urbanistične politike zaščite tal ali ustrezne organizacije civilne zaščite škoduje vsaj v tolikšni meri, kot hiše iz kamna, peska in visečenega tramovja, ki se rušijo ob prvem sunku tal. Tudi sovjetska srednja Azija ni gospodarsko bogveka razvita, in vendar so jo v zadnjih desetih letih krepko obnovili s protipotresnimi ukrepi. Zadnji potres ni porušil niti ene hiše, ker so bile zavarovane.

Vprašali bodo: čemu toliko govora o protipotresni tehniki gradnje? Zato, ker

mislimo, da se morajo krajevne oblasti vnaprej zavzemati zanjo in jo vsiliti državljanom. Deželne ali državne oblasti pa bi morale spodbujati (tudi finančno) obnovo starejših poslopij. Za vse to pa je potrebno temeljitvo načrtovanje in poznavanje tal. Res bi bilo neekonomsko zavarovati celotno Italijo in vsa njena mesta, če pa vemo, da so samo nekatera področja intenzivno seizmična. Da, toda katera? Italija nima ustrezne seizmične karte, nima ustrezne zakonodaje, nima potrebnih načrtov. Osrednji odbor za znanstvene raziskave je, kljub pomanjlivemu osebju (32 geologov, medtem ko jih ima SZ 120 tisoč), pripravil zasilno karto na osnovi analize in statističnih spoznanj o pogostosti potresov na določenem področju. Znano je, namreč, da se potresi «vračajo» na isto področje v presledkih, ki so potrebni za novo akumulacijo podzemne napetosti. Poprečno in na splošno lahko govorimo o razdobju 45-50 let.

Zato bi bilo mogoče to analizo dokončati čimprej in jo nuditi na razpolago deželam, pokrajinam, občinam, da prilagodijo svoje urbanistične in gradbene načrte. Protipotresna tehnika obnavljanja ali popraviljanja hiš sploh ni pretirano draga. Razlika pa je v tem, da tokrat ne gre za luksus, pač pa za varnost družin. Dobre izkušnje imajo v Benečiji, kjer so osvojili tehniko slovenskih strokovnjakov.

Civilna zaščita pa je tudi v pomoči prebivalstvu med ujmo samo in po njej. «Med potresom» veljajo na splošno določena pravila obnašanja. Že samo

ravnanje po teh pravilih reši v marsikaterem primeru nešteto življenj. Naši ljudje si večino teh pravil lahko preberejo v vsakem javnem poslopju čez mejo, v Sloveniji ali na obali. Tu namreč deluje uspešen sistem družbene samozaščite, ki se je obnesel ob zadnjih potresih. Ta pravila lahko, po mnenju izvedencev, strnemo v nasvetih ljudem, naj vnaprej vedo, kateri del hiše je najvarnejši. Navadno so to najtesnejši prostori ali utrjeni oboki. Zaprt plin in elektrika preprečujejo nesreče in omogočajo reševanje tudi izpod ruševin, medtem ko je največje število potresnih žrtev pripisati hišam, ki so se zrušile na ljudi, ko so le-ti že stali na ulici. Toda glavno je, v teh primerih, psihološko počutje ljudi, tudi pod tonami ruševin, da na «površju» deluje takojšnja organizacija nujne pomoči in da bodo reševalci pravočasno na delu z ustrezno tehnično opremo in pripravljenostjo. Lahko trdimo nekaj takega za Italijo?

Bitka za ustrezno urbanistično načrtovanje, protipotresno gradnjo in civilno zaščito so, v bistvu, bitka za drugačno pojmovanje družbenega življenja in vloge krajevnih oblasti. So, torej, bitka za demokratizacijo družbe, za zamenjavo sedanjega vodilnega razreda, ki mu tudi katastrofe pridejo prav, če lahko od zbrane pomoči kaj odščipne zase ali za svoje varovance, marsikdaj iste, ki so gradili hiše brez cementa in zakrivali hude zločine.

Ne samo pri ponujanju in nudenju pomoči, pač pa predvsem v bitki za drugačno, bolj organizirano družbo, moramo biti komunisti v prvi vrsti.

Poljske gospodarske zagate

Po nemirnem poletju ledena zima?

Poljaki sami so do sedanja gmotno škodo zaradi stavk v proizvodnji ocenili na 2,3 milijarde dolarjev (70 milijard zlotov). Novi prvi sekretar PZDP Stanislaw Kania je v svojem uvodnem govoru ob prevzemu dolžnosti, ki jih je pred njim opravljal Edward Gierek, dejal, da je v manj kot dveh mesecih ustavilo delo 533 podjetij in stvarkalo več kot 640 tisoč delavcev v vseh 46 vojvodstvih.

Ob orisu vzvodov in posledic dogodkov na Poljskem se bomo namenoma osredotočili na njihove gospodarske razsežnosti in zanemarili socialne in politične zorne kote. Zdaj je povsem jasno, da so bile nekatere ekonomske prvine, zlasti nizke delavske plače, težave pri oskrbi s hrano in podražitve, neposreden povod za delavske nemire. Precej bolj nerazložni pa so obrisi ozadja. V povodnji političnih opisov položaja na Poljskem ostajajo ekonomska torišča razmeroma skrita, vloga kakovosti razmerij znotraj gospodarstva v minulih dogodkih pa nejasna.

Pregleda se lotimo tam, kjer ta hip stvari najbolj bodejo v oči – pri zdajšnjih težavah poljskega gospodarstva.

Značilno za poljske dogodke vsekakor je, da si Poljaki ob njih niso zatisnili oči. Tudi najvišji politični voditelji se ne izogibajo hudim besedam, ko opisujejo položaj poljskega gospodarstva. CK PZDP je konec minulega tedna pozval Poljake, da se vzdržijo stavk, ker nemiri potiskajo deželo v »gospodarsko destrukcijo«. Na 7. plenumu CK PZDP pa je predsednik vlade Josef

Pinkovski opozoril: »Čakajo nas hudi meseci.«

Podrobnejše slike o zdajšnjem trenutku poljskega gospodarstva si ta hip vsekakor ni mogoče ustvariti. Agencijske vesti ponujajo nesistematizirane in nepopolne podatke, iz katerih je razbrati le okvirno podobo:

– čeprav so se plače delavcev po podpisu gdanskega sporazuma v povprečju povečale za okrog 20 odstotkov, je hkrati storilnost dela padla za 5 odstotkov.,

– letošnji poljski narodni dohodek bo predvidoma vsaj za 3 odstotke nižji od lanskega;

– primanjkljaj plačilne bilance se je za zdaj ustalil pri 550 milijonih dolarjev, vtem ko je plan terjal 600 milijonov dolarjev presežka; samo zaradi izpada dela izvoza premoaga bo v negativno stran bilance zapisanih 400 milijonov dolarjev;

– zaradi povečanj delavških plač je zdaj kupna moč prebivalstva po domačih virih za 1,8 po tujih pa celo za 3 do 6 milijard dolarjev večja od ponudbe blaga. Z drugimi besedami, tolikšen denar bi bilo treba prelit v blago, da bi poljsko gospodarstvo razrešilo problem oskrbe s surovinami, da bi se napolnile trgovine z blagom za široko potrošnjo in poravnali blagovni in kupni skladi;

– dolgovi Poljske v kapitalističnih državah ta hip znašajo okrog 25 milijard dolarjev,

četrtno več kot na začetku leta. Po računih varšavske zunanjetrgovinske zbornice naj bi v kratkem dosegli celo 35 milijard dolarjev.

»Zgradili bomo še eno Poljsko«

Morda bi kdo kritični oceni položaja, ki jo najglasneje ponavljajo prav Poljaki sami, oporekal, češ, saj gre končno le za deseto najmočnejšo industrijsko državo na svetu, ki je leta 1978 dosegla 3628 dolarjev (po zahodnih podatkih 3086 dolarjev) bruto družbenega proizvoda na prebivalca in zmore z lahkoto razrešiti zdajšnje gospodarske zagate.

Toda izkušnje kažejo, da stvari niso tako preproste. Težave na trgu, porušena razmerja med cenami in pomanjkanje poglavitnih življenjskih potrebščin so se v poljskem gospodarstvu pojavljali tako rekoč ciklično. Vsakič, ko se je položaj v gospodarstvu zaostрил, ga je državni aparat poskušal reševati z administrativnimi posegi, največkrat s spreminjanjem cen, kar je prizadelo življenjsko raven delavcev. Mnogokrat so tem ukrepom, najbolj očitno je bilo to leta 1970, pred štirimi leti in končno letošnje poletje, sledile stavke v tovarnah in delavski nemiri.

Presenetljivo je namreč, da do zdajšnjih nemirov ni prišlo po gospodarskem zastoj ali zadržani rasti, temveč nasprotno; po relativni stagnaciji v 60. letih so bila 70. leta, prvo obdobje Gierekovega mandata, čas pospešene industrializacije, katere cilj je bilo uradno geslo: »Zgradili bomo še eno Poljsko.«

V delu tega obdobja, med leti 1972 in 1975, se je narodni dohodek povečal v povprečju za 10 do 11 odstotkov na leto, industrijska proizvodnja za 11–12 odstotkov, gradbeništvo za 15 odstotkov, investicije za 18 odstotkov, od tega naložbe v industrijo kar za 22 odstotkov. Obrazec politike te skokovite gospodarske rasti je bil enostaven: prvič, ustvariti gospodarsko rast, ki bo temeljila na novi kapitalno intenzivni industriji, in drugič, premagati stagnacijo z izdatnejšim opiranjem na mednarodno menjavo in s pomočjo tujih posojil zgraditi naj sodobnejše kapacitete, katerih pričakovan izvoz bo poravnal zunanje dolgove.

Za ilustracijo: blago, izdelano z uvoženo opremo, se ni prebilo na svetovni trg v tej meri, kot so pričakovali. Po letu 1974 so bila leta mršave konjunktore in zaostrenege protekcionizma na mednarodnih trgih. Zato se je delež strojegradnje in elektronike v izvozu, ena temeljnih zahtev forsirane industrializacije, povečeval prepočasi: leta 1970 je znašal 7,8 odstotka in šele lani okrog 18 odstotkov. Zaradi notranjih neskladij se je znašla v škripcih tudi pravkar

zgrajena industrija. Izkazalo se je, da za veliko naložb ni bilo zagotovljeno surovinsko in energetsko zaledje. To je terjalo nove investicije v premogovnike in surovinsko industrijo ali pa dodatne nakupe v tujini. Stvari so se po logiki notranjega avtomatizma same poganjale navzgor: stare naložbe so zahtevale nove naložbe in stari dolgovi nove dolgove.

Tri četrtine hrane iz uvoza

Izvozno ekspanzijo sta ovirali še dve motnji – zahodni kupci niso bili vselej zadovoljni s kakovostjo in roki dobave ponudnega blaga, domače povpraševanje po novih izdelkih pa je brez težav sproti vsrkavalo, kar ni moglo v izvoz.

Velika pomanjkljivost koncepta je bila vsekakor v tem, da je zanemaril kmetijstvo. Ta panoga, ki ima na Poljskem posebno obeležje v skupini vzhodnih socialističnih držav – 76 odstotkov vse obdelovalne zemlje je v rokah malih zasebnikov – je bila v bistvu edino področje, ki ni sodelovalo v tem gospodarskem poletu: če odmislimo sorazmerno ugodno leto 1972, ko se je vrednost kmetijske proizvodnje povečala za 8,4 odstotka, je kmetijstvo dejansko drselo navzdol ali tičalo na mrtvi točki. Leta 1974 se je proizvodnja povečala le za 1,6 odstotka, leta 1975 zmanjšala za 2,1 odstotka, leta 1970 pa za 1,1 odstotka (živinorejska proizvodnja celo za 8,7 odstotka).

Poljska statistika navaja, da se je v povojnih letih industrijska proizvodnja sicer povečala za 30-krat, kmetijska pa le za dvakrat. To se je neposredno odrazilo v založenosti trga in v vrstah pred prodajalnami. Po nekaterih podatkih je morala Poljska zaradi pospešenih naložb v industrijo skoraj tri četrtine svojih potreb po hrani pokriti iz uvoza. To pa je spet pomnožilo zagate, saj so konvertibilne devize morale biti v prvi vrsti namenjene spet investicijam v industrijo.

Tolmačenje gospodarskih zagat z zgrešenimi ali prevelikimi nakupi zahodne tehnologije in licenc, pravijo poljski diplomati, je postalo tod prava moda. Neki poljski ekonomist navaja v newyorškem »Business Weeku«, da je treba vsaj tretjino zunanjih dolgov pripisati nekritičnim nakupom tujega znanja.

Dragan Stefanović, novinar Gospodarskega vestnika, v svoji najnovejši knjigi o poljskih dogodkih citira vprašanje, ki ga je ob povodnji hotelskih objektov po francoskih licencah in s francosko tehnologijo postavil ilegalni list »Delavec?«: »Ali je poljska industrija prišla tako daleč, da ne zna ali pa ne more zgraditi niti hotela več in da je za to treba zapravljati dolarje, ali pa je morda to zato, ker je nekdo dobil svoj del dolarjev?«

V varšavskih krogih zlasti šepetajo o dvomljivi ekonomski upravičenosti dveh velikih investicij, ki ju gradijo s tujo pomočjo – vendar bodo nadaljevanje gradnje bržčas odložili. Prva je tovarna licenčnih traktorjev Massey-Ferguson v Ursusu. Naložba, vredna 2,5 milijarde dolarjev, je

realizirana nekaj čez polovico, ko pa bi bila čez štiri leta nared, bi licenco odplačala z izvozom traktorjev »made in Ursus« po vzorcu sodelovanja med torinskim in »Poljskim Fiatom«. Poznavalci navajajo dve težavi, tovarna bi izdelovala velike traktorje, drobni kmetje pa bi potrebovali majhne, ob tem pa je Massey Ferguson tudi sam ta hip v resnih težavah.

Druga investicija, jeklarski kompleks »Huta Katowice«, vredna več kot 3 milijarde dolarjev, za zdaj je končana prva faza, pa je pod vprašajem zaradi splošne krize jeklarstva in presežkov jekla na svetovnem trgu.

Londonski »Financial Times« krivi poljske načrtovalce, da so velik del uvoženega kapitala investirali prav v tista področja, ki so po štirikratni podražitvi nafte 1973–74 postala najbolj tvegana: jeklarsko industrijo, petrokemijo, ladjedelništvo in avtomobile in druge industrije, ki naj bi po načrtu Varšave postali neprobojna konica programa industrializacije in izvoza.

»Draga vodka, da bodo učbeniki poceni«

Vsekakor je ob tem investiranju delovala še ena zakonitost, značilna za naglo razvijajoča se gospodarstva in centralizirano vodenje. Nov izdelek je težko uvesti v proizvodnjo, toda še težje je zaustaviti njegovo velikoserijsko proizvodnjo, pa čeprav je, denimo, že dolgo zastarel. To kajpada ni združljivo z željami po eksplozivnem razvoju »na japonski način«.

Prenapeta industrializacija je porušila tudi razmerja med cenami, kar je posredno povzročilo, da so gospodarska vprašanja postala politični problem. Ko se je narodni dohodek vzpenjal po povprečno 10–11-odstotni letni stopnji, je poljskemu vodstvu še uspelo brzdati naraščanje življenjskih stroškov, ko pa je rast pričela usihati, je občutno padala tudi življenjska raven prebivalstva. Od leta 1971 do 1975 so se življenjski stroški povečevali za 2,4 odstotka na leto, a so se naslednji dve leti naglo podvojili, leta 1978 pa dosegli 8,7 odstotka in 1979 6,7 odstotka.

Stvarne plače so v tej tekmi zaostajale: leta 1977 so se povečale le za 2,3 odstotka, leta 1978 so se zmanjšale za 2,7 odstotka in se 1979 spet povečale za 2 odstotka.

Udarce zaradi zmanjšane kupne moči prebivalstva skuša ekonomska politika ublažiti z zapletenim sistemom subvencioniranja iz državnega proračuna. Ta sistem, ki naj bi po uradnih razlagah »obvaroval Poljsko pred svetovno inflacijo«, njegovo bistvo pa naj bi bilo v tej preprosti formulaciji: »vodka mora biti draga, da bodo lahko učbeniki poceni«, je nagradil številne ekonomske paradokse in nepravilnosti. Samo kmetijske subvencije požirajo 40 odstotkov proračuna, nadomestila za meso znašajo 11 odstotkov vseh izplačil za osebne dohodke, za vsak dodatni kilogram povečane proizvodnje mesa na prebivalca pa bi bilo po poljskih računih potrebna milijarda zlotov (po tržnem tečaju je dolar vreden 30 zlotov).

Vprašanje dotacij, zaradi katerih so ponekod kmetje kupovali kruh, da bi z njim krmili živino, lahko po uradnem prepričanju razreši samo »sprememba strukture cen«, ki bi odpravila nesorazmerja med proizvodnimi stroški in cenami. To se ni zgodilo, večina rešitev v zadnjih letih je bila le navidezna in težave so se praktično stopnjevale do nemirov v letošnjem poletju.

Tu pa smo se vrnili k našemu izhodiščnemu vprašanju, namreč, kako globoko segajo gospodarski vzroki zdajšnje krize poljskega gospodarstva. Vsa našeta in druga neskladja so dediščina zdajšnjega trenutka. Težave, ki so se pričele očitneje kazati po prekinitvi nagle rasti v letih 1975–76, so se letos le še zaostriše.

V primežu tujih posojil

Poljska vlada je po delavskih nemirih ponovno prereševala plan in skrčila znasek za investicije (ki so se v letu 1978 zmanjšale za 3 odstotke in leta 1979 za 8 odstotkov) za dodatnih 17 odstotkov. Po novem planu bo zmanjkalo denarja za 67 od 256 večinoma že začeti projektov. Namesto 390 milijard dolarjev je vlada za te naložbe namenila le 151 milijard dolarjev. Razmeroma obsežen delež, 33,4 milijarde zlotov, bodo prešli skozi odkupne cene v kmetijstvo, okrog 90 milijard zlotov pa v potrošnjo.

Po drugi strani si zdaj Poljska prizadeva na tujem zagotoviti devize za uvoz in za vračanje zapadlih kreditov. Po uradnih podatkih je Sovjetska zveza med majem in koncem avgusta odobrila Poljski 550 milijonov dolarjev, NDR 150 milijonov dolarjev, ZRN 1,2 milijona dolarjev, Francija pa ji bo najbrž v kratkem odprla kredit v vrednosti 1,5 milijarde francoskih frankov. To pa ne bo dovolj: po ocenah poznavalcev odplačuje Poljska 40 odstotkov svojega deviznega iztržka od izvoza na Zahod (6 milijard dolarjev), za obresti na posojila, sicer pa bo morala država v naslednjih letih tujim upnikom odplačevati med 7 in 8 milijardami dolarjev. To bo mogoče le z najemanjem novih posojil.

Tretje veliko vprašanje, ta hip politično najbolj občutljivo, pa je, kako bo uspela vlada izpolnjevati 21 točk sporazuma, ki ga je 31. avgusta podpisala z medtovarniškiimi stavkovnim odborom v Gdansku, ne da bi prizadela gospodarstvo. Zahteve delavcev so izrazito inflacijske: od zahtev po linearnem zvišanju plač za 2000 zlotov na mesec, zamrznjenih cen blaga za široko potrošnjo in »avtomatskega povečevanja plač, ki mora spremljati rast cen in padanje vrednosti denarja«. Gre vsekakor za ekonomsko protislovne zahteve, ki jim vlada ta hip ne more ustreči drugače kot s tiskanjem denarja in prelivanjem sredstev od investicijske in drugih porab v delavske plače. V prisposodbi bi lahko dejali, da za nemirnim poletjem zdaj prihaja ledena zima, kajti do konca leta mora vlada uresničiti večino gospodarskih zahtev gdanskega sporazuma, če ne želi novega vala stavkovnih nemirov.

Verjamemo v ustvarjalno moč in odgovornost delavskega razreda

Zaskrbljenost KPI zaradi zunanjih pritiskov na socialistično Poljsko

Sporočilo KPI komunističnim in delavskim partijam vzhodne Evrope - Nesprejemljivo pojmovanje zavezništva v okviru omejenih suverenosti

Na drugem mestu ponatiskujemo daljšo analizo družbenega in gospodarskega položaja na Poljskem. Vendar se moramo k temu vprašanju vrniti s svojo oceno. Poljska vzbuja namreč nemalo skrbi v delavskem gibanju na Zahodu in predvsem v vrstah KPI. Te dni je vodstvo italijanske komunistične partije posredovalo vsem komunističnim in delavskim partijam socialističnega tabora pismo, v katerem jih opozarja na posledice, ki bi jih v mednarodnem delavskem gibanju imel morebitni sovjetski vojaški poseg v tej državi.

Posledice bi bile tudi na siceršnji svetovni pozornici, v odnosih med velesilami in predvsem med evropskimi državami, vendar mislimo, da bi najhujši udarec doživelo predvsem mednarodno delavsko gibanje.

Zato smo tudi v pogovorih s sovjet-

skim odposlancem Vadimom Zagladinom ponovili svoja stališča, in sicer, da KPI odločno podpira napore poljske združene delavske partije za obnovo družbe ob splošnem sodelovanju družbenih sil ter upoštevajoč zgodovinske, kulturne in politične okoliščine te socialistične države. Zato menimo, da niso upravičeni, nasprotno, so škodljivi pritiski zaveznikov, ki sodijo lojalnost neke države do vojaško političnega bloka tudi po oblikah notranje ureditve socialistične družbe. Poljska mora po svoji poti, ki si jo je izbrala. Delavska partija lahko obnovi zrahljano zaupanje vanjo samo s tem, da še odločneje pristopi k politiki obnove in demokratizacije javnega življenja. Dolžnost revolucionarjev pa je, da nudijo svojo podporo poljskim komunistom in predvsem, da zaupajo v njihovo sposobnost, da bodo

sami znali rešiti svoje trenutne probleme.

Kajti dogodki na Poljskem pričajo in učijo o pravilnosti naših večkrat izraženih in poudarjenih stališč. Po sovjetskem posegu na Češkoslovaškem je KPI poudarjala, da je vojaško reševanje notranjih problemov posameznih socialističnih držav nesprejemljivo in, v končni konsekvenci, tudi škodljivo. Vojaški poseg leta 1968 je namreč samo dokazal, kolikšno nezaupanje goje državno birokratski krogi do izbir delavskega razreda neke države, ki hoče prilagoditi socialistični model svojim potrebam, ne da bi jih podrejal interesom te ali druge velesile. Normalizacija na Češkoslovaškem ni rešila niti enega izmed problemov, nasprotno; povečala je število nasprotnikov socializma v tej državi in po svetu.

V Gdanku so odkrili spomenik delavcem, ki so pred desetimi leti, med veliko stavkovno akcijo, padli pod streli policije

Manjšinsko vprašanje v okviru OZN

Iz zasedanja na Brdu pri Kranju

Manjšinsko vprašanje je mogoče v zadnjih časih bolj kot kdajkoli prej živo prisotno tako znotraj posameznih držav, v meddržavnih odnosih in sporazumih ter ne nazadnje tudi v okviru mednarodnih organizacijah, kot so Združeni narodi in Evropski parlament. Država, ki je znala znotraj svojih meja najbolje uresničiti popolno enakopravnost narodov in narodnosti in ki sedaj teži k temu, da bi tudi na mednarodni ravni prišlo do takih vsesplošno veljavnih norm, ki naj bi ostale države obvezovale vsaj v minimalni zaščiti manjšin, je prav gotovo Jugoslavija. Ponoven dokaz teh naporov je bil znanstveni sestanek «Problem razvijanja položaja in zaščite manjšin v sistemu OZN v luči jugoslovanskega osnutka Deklaracije o pravicah narodnih, etničnih, jezikovnih in verskih manjšin», ki so ga v dneh 10. in 11. decembra organizirali na Brdu pri Kranju, Inštitut za narodnostna vprašanja v Ljubljani in še tri sorodne jugoslovanske inštitucije. Posvetovanja se je udeležilo veliko jugoslovanskih znanstvenikov (Petrič, Vukas, Djordjevič, Degan in drugi) ter številni družbenopolitični delavci, ki bodo morali z zaključki tega pomembnega zasedanja tudi konkretno operirati.

Namen sestanka je bil predvsem v tem, da se naredi obračun dosedanjih prizadevanj Jugoslavije za uveljavitev svoje Deklaracije v okviru članic OZN, po drugi strani pa, da se preveri, če je treba deklaracijo samo prilagoditi, zato, da se doseže čimširšo podporo ostalih držav.

Naj povemo, da je bil jugoslovanski osnutek deklaracije predložen na 34. zasedanju Komisije OZN za človekove pravice leta 1978. Namen deklaracije je ugotoviti mednarodno sodelovanje pri uveljavljanju pravic manjšin, kar gotovo utrjuje mednarodni mir; potrditi v okviru sistema OZN že sprejete norme o pravicah manjšin ter pozvati države, da jih dosledno uresničujejo; istočasno prispevati k oblikovanju novih načel za nadaljnji razvoja sistema pravic in zaščite v okviru OZN. Prvi jugoslovanski predlog je bil dopolnjen na podlagi pripomb nekaterih držav in bo sedaj v dopolnjeni obliki prišel na dnevni red razprave v skupščini OZN v prvih mesecih prihodnjega leta.

Na zasedanju na Brdu je bila manjšinska problematika osvetljena iz najrazličnejših zornih kotov: jezikovni, kulturni, sociogospodarski itd.; posebna pozornost pa je bila dana vprašanju zaščite manjšin v luči mednarodnega prava. Ponovno je bilo poudarjeno, da so manjšine pozitiven faktor mednarodnega sodelovanja in ustvarjanja boljših odnosov med državami, seveda pa mora biti manjšina v teh odnosih subjekt. Posebno pomembno je, da manjšina oz. narodnost razvoja stike z matičnim na-

rodom, kar pomeni afirmacijo narodnosti kot aktivnega in enakopravnega subjekta pri ustvarjanju in razvijanju dobrososedskih odnosov med državo, v kateri narodnost živi in državo matičnega naroda.

Beseda je tekla še o drugih načelnih in proceduralnih vprašanjih kot so: kategorizacija in definicija manjšin, pravica narodov do samoodločbe in če pripada ta pravica tudi manjšinam, zaščita manjšine kot skupnosti, različno tolmačenje narodne oz. etnične manjšine, nevarnost, da bi mednarodno varstvo manjšin vzpodbujalo separatistične težnje itd.

Zaskrbljenost KPI

Na Poljskem so se nerešeni problemi prav tako kopičili, medtem ko je poljski delavski razred postajal iz dneva v dan bolj nemiren in svest svojih pravic in, zakaj ne, svoje vodilne vloge, ki so jo partijski voditelji proglašali na vsakem svojem koraku. Leta 1970 so delavci v Gdansk ušli ladjedelnicam in zaneli val stavk. Tedaj so bili na dan vsi problemi, ki so ponovno izbruhnili na dan pred nekaj meseci. Morda je bila med dogodki izpred desetih let in letošnjimi neka razlika, ki je ne gre podcenjevati. Leta 1970 so delavci v Gdansk izobešali rdeče delavske zastave in Leninove slike, letos pa so visele na ladjedelnicah poljske narodne barve s sliko papeža Janeza Pavla II. Zakaj se je nezaupanje delavskega razreda v desetih letih tako zaokrenilo? Seveda, povedati moramo, da je Gomulka poslal tedaj na delavce policijo, ki je streljala in povzročila množičen pokol. Kaj takega si noben komunist ne more in ne sme predstavljati. Že Kronštadt je predstavljal tragedijo delavskega gibanja, toda Gdansk 1970 pomeni novo črno stran v naši zgodovini, posebno še, ker ni še utihnil spomin na praški avgust.

Povsem pravilno je ravnala poljska partija, ki se tokrat ni spoprijela z delavskim razredom, pač pa poiskala z njim dialog, obnovila njegovo zaupanje, pri tem pa upoštevala zahteve o demokratizaciji gospodarstva in družbenega življenja. Nastanek sindikata SOLIDARNOST pomeni pomemben trenutek na tej poti, saj kaže težnje po samoupravljanju in premoščanju birokratsko-administrativnih načinov reševanja tekočih problemov, obenem pa začenja razčiščevanje v delavskih vrstah, v trenutku, ko je delavski razred s svojim sindikatom sprejel nase zgodovinsko odgovornost, da omogoči obnovo poljskega socializma. Gotovo, v Solidarnosti niso samo delavci, ki težijo k samou-

Marsikateri referent je analiziral jugoslovansko deklaracijo v odnosu s čl. 27 Pakta o državljskih in političnih pravicah, ki naj bi predstavljal, po mnenju podkomisije OZN za preprečevanje diskriminacij in zaščito manjšin, okvir za tako deklaracijo. Dejstvo pa je, da je šla Jugoslavija preko tega člana, saj je zelo restriktiven in še zdaleč ne odraža vseh tistih dognanj, do katerih so prišle posamezne države in ustanove in ki so dali povod za vrsto mednarodnih aktov in dokumentov na tem področju.

Tako iz referatov kot iz diskusije je jasno izšla želja, da bi se ustvarila okrog tega važnega mednarodnega akta čimširša enotnost članic OZN, pa čeprav bo treba zaradi tega marsikaj žrtvovati; vendar pa se Jugoslavija ne more odreči nekaterim osnovnim principom kot so: nasprotovanje dobronameri asimilaciji, zaščita manjšinske skupnosti, prisotnost socioekonomskega vprašanja.

pravljanju in poljski komunisti, ki si želijo splošne obnove. Vanj so vstopili tudi delavci, ki jih je izkušnja zadnjih desetih let razočarala in so izgubili zaupanje v socializem, čeprav obenem nimajo poguma ali niti volje, da bi predlagali vračanje h kapitalizmu. Tem delavcem morajo poljski komunisti vrniti zaupanje v socializem, a ne s propagando, pač pa tako, da jim izročijo v roke možnost sodelovanja pri popravljanju storjenih napak. Zaupanje se vrača z dejanji, ne pa s propagando ali zunanjim pritiskom. Končno so v Solidarnosti tudi ljudje, ki bi radi zrušili socializem in objektivno škodujejo neodvisnosti poljskega naroda. Tega se je zavedla celo katoliška cerkev, ki na Poljskem tradicionalno, že tisočletje nastopa kot čuvaj poljske narodne enotnosti in samostojnosti. Cerkev je v teh usodnih trenutkih stopila na stran zmernosti v obnovi, obsodila rovarjenje redkih neodgovornih elementov, delavce pa je pozvala k umirjenosti.

Vsi ti elementi dokazujejo, da nikakor bi ne bilo dopustno, da bi sovjetski tanki navidezno pomirili položaj, ki je sicer nemiren, vendar predvsem zato, ker vsaka resnična in temeljita obnova nujno terja napetost, nemir, živahnost diskusij.

Vojaški poseg na Poljskem bi torej bil le dokaz, da so v naših vrstah ljudje, ki ne zaupajo v ustvarjalno moč delavskega razreda in zavezništva ne pojmujejo na enakopravni ravni, pač pa v Evropi vsiljujejo «omejene suverenosti», kakršnih mi ne sprejemamo niti za Italijo in druge kapitalistične države zahodne Evrope. KPI bi morala nujno preveriti svoje odnose v okviru mednarodnega delavskega gibanja in očitati v očeh evropskih delavcev ideal socializma, ki temelji na oblasti proletariata, ne pa na tankih in bajonetih.

nadaljevanje s 1. strani

poudariti, da je «globalna» samo tista zaščita, s katero je slovenska manjšina zadovoljna, ker ji omogoča nemoten razvoj, samoodločanje in varstvo pred asimilacijskimi pritiski. Vsakodnevna praksa nam pove, da ni tako. Nasprotno, čutiti je težnje po izsiljevanju slovenske manjšine, češ da bi bilo neodgovorno zahtevati preveč. Količinski obseg zahtevanih pravic pa je, glede na resne probleme italijanske družbe, tako majhen, da je vsako izgovarjanje v resnici le poskus zagovarjanja pomanjkanja politične volje. Tudi ni sprejemljivo izgovarjanje na obstoj nacionalističnih zaviralnih sil v Trstu ali v Vidmu. Že res, da so te sile na krajevni ravni dovolj močne, je pa prav tako res, da je zaščita manjšine splošno vprašanje italijanske demokracije in da je torej glavna ovira na poti globalne zaščite v tem, da se ji protivijo meščanske stranke in predvsem krščanska demokracija. Nesprejemljivo je, naprimer, da se KD sklicuje (z dobršno dozo narejene naivnosti) na birokracijo ali državne funkcionarje, ko dobro ve, da so delali in delajo pod njeno taktirko in z njenimi navodili. Sklicevanje na državne funkcionarje, ki ne razumejo manjšinskega vprašanja, je zgolj slab «alibi», ki mu Slovenci nikakor ne smemo nasedati.

O tem pričajo tudi izkušnje posebne vladne komisije, ki končno zaključuje svoje delo. Rezultati dela te komisije so borni, preskromni, da bi lahko v njih ocenili kakovostni premik italijanske države. Naj iz lastnih izkušenj poudarimo, da smo v komisiji imeli glavnega nasprotnika prav v predstavnikih krščanske demokracije. Državni birokrati so ji samo sledili. Mestoma so celo poskušali nemogočo posredovanja.

Kaj lahko naredi Jugoslavija pri tem? Delali bi si utvare, če bi računali zgolj na njeno diplomatsko spretnost in pritisk. Taka politična računica je zgrešena, saj bi odvisnost manjšinske zaščite od stopnje dobrih sosedskih odnosov spravila manjšino v vlogo talca. Stavke moramo obrniti: res je, da dobri sosedski odnosi in prijateljsko sodelovanje omogočajo pozitivne premike in boljše politično vzdušje, v tem okviru pa naraščajo možnosti za demokratične izbire znotraj države glede manjšinske zaščite. V tem se torej strinjamo s trditvami jugoslovanskih tovarišev.

Jugoslavija in Italija sta podpisali osimske sporazume. Tudi ta mednarodna pogodba ne predstavlja dokončnega ključa rešitve manjšinskega vprašanja. Pač pa prepušča državam sopodpisnicama dogovora, da v okviru lastne demokratične ureditve rešita tudi manjšinsko vprašanje. Osimski dogovori glede tega določajo (pa še to megleno, najbrž na pritisk italijanske sopedpisnice) samo «minimum» zaščite in ga istovetijo z določili nikoli uresničene posebnega statuta londonskega memorandumu iz leta 1954. Povedati moramo, da italijanske oblasti in KD v tem trenutku nočejo sprejeti niti tega minimuma in se raje sklicujejo na koroške izkušnje «ugotavljanja» in «preštevanja» Slovencev.

Še več, italijanske oblasti so glede mednarodnih določil o zaščiti pripravljene sprejeti samo tezo, da «minimum» posebnega statuta londonske spomenice o soglasju velja samo za bivšo cono A tržaškega ozemlja, nikakor pa ne za Goriško ali Benečijo. No, tu bi pojasnilo na meddržavni ravni bilo zelo zanimivo in koristno, čeprav dvomimo, da bo do tega res prišlo, saj je dvoumnost v mednarodnih dogovorih vedno namerna in je nikakor ne gre pripisati naključju, pač pa nesoglasjem v izvornem tolmačenju.

Toliko o manjšinski zaščiti. Odprto ostaja tudi vprašanje gospodarskega sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo, kot ga določata osimski dogovor in nedavna pogodba med SFRJ in evropsko gospodarsko skupnostjo.

Za Jugoslavijo je temeljno vprašanje večji izvoz in manjši uvoz blaga, ker samo tako lahko reši probleme deficita v mednarodni plačilni bilanci. Če pomislimo, da pretresa tudi Italijo globoka gospodarska in finančna kriza in da je italijanski recept isti (večji izvoz, manjši uvoz) lahko razumemo, da so v tem okviru problemi, ki jih kaže reševati postopno in ob vzajemni dobri volji, ki je ne manjka.

Manjšega pomena, v tem splošnem okviru, je tisti del osimskega dogovora, ki določa oblikovanje mešane industrijske cone na meji. Pravijo, da predstavlja mešana cona vsega 5% skupne menjave in gospodarskega sodelovanja. Od tod tudi krajevni značaj polemike okoli njene lokacije in uresničljivosti.

Prepričani smo, da je cona potrebna, predvsem obmejnemu gospodarstvu, pa tudi splošnim interesom obeh držav, posebno še, če pomislimo, da obe gospodarstvi težita k osvajanju tržišč v tretjem svetu. Prav zato pa menimo, da splošnim interesom ne gre podrežati krajevnih zdrah o lokaciji. Trst noče te cone na Krasu in bo njeno uresničitev zaviral najmanj za eno desetletje. S tem se moramo sprizniti, če nam je prav ali ne. Zgrešeno pa je, po našem skromnem mnenju, trditi, da je cona urasničljiva samo na Krasu in je v nasprotnem primeru ne bo. Vsaka stvar je uresničljiva, če v to verjamemo in če to hočemo. Tako cona na Krasu, pa tudi mešana cona (ali cone) drugje vzdolž meje med Italijo in Jugoslavijo. V tem smislu smo tržaški komunisti izoblikovali nekaj novih predlogov. Pogoj za uresničitev cone pa je dobra volja, ki jo moramo preveriti takoj z uresnitvijo mešanih industrijskih pobud na Tržaškem, tudi v okviru obstoječega režima industrijske cone v Žavljah. Ugotoviti moramo, da te volje nismo zapazili pri drugih političnih silah, ki so se najbrž zadovoljile z dejstvom, da se je Trst odrekel perspektivi nagle industrializacije in torej že vnaprej računajo, da bo Trst ohranil svojo kramarsko podobo tudi v bodoče.

Mi se s tem nismo prijaznili in upamo na obstoj zdravih sil, ki jim gre za dobro sožitje in torej tudi za gospodarsko sodelovanje.

To, kar smo zapisali, velja za perspektive sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo, za katerega mislimo, da je eden izmed redkih zgledov sožitja med

državama z različnima političnima in družbenima sistemoma.

Seveda pa terja ritem sodelovanja tudi politično trdnost partnerjev. O Jugoslaviji po Titu lahko zapišemo samo to, da je dokazala, kako neutemeljene so bile zaskrbljenosti in hipoteze poklicnih napovedovalcev katastrof. Tega pa najbrž ne moremo zapisati za Italijo, ki jo pretresajo globoke krize, ki niso samo gospodarskega, pač pa predvsem političnega in celo moralnega značaja.

Zato lahko na koncu zapišemo še kratko misel, da je hitrejši ali počasnejši tempo sodelovanja in zблиževanja odvisen tudi od tega, v kolikšni meri bo Italija sposobna rešiti svoje notranje probleme. Med temi pa vsekakor prednjači vprašanje novega političnega vodstva, ki naj zamenja sedanjo kompromitirano in nesposobno vladno garnituro ter omogoči zdravim, poštenim in naprednim silam, da prevzamejo krmilo države v svoje roke. Prepričani smo, da je to v korist italijanske in širše evropske javnosti.

(sts)

PRISPEVKI

V spomin na tov. Fulvia Slavca prispevata Marta in Josip Lovriha 10.000 lir za sklad DELA.

Slavec Karel, Dolina št. 20, daruje 5 tisoč lir namesto cvetja na grob. tov. Fulvia Slavca.

V spomin na tov. Maria Žuljana iz Loga daruje N.N. 10.000 lir za DELO

Abram Vladimir iz Nabrežine, Kamnolomi 78, daruje 10.000 lir za DELO.

Iz tehničnih razlogov smo primorani nekatere prispevke objaviti z zamudo. Darovalcem, katerih imena so iz tega razloga izpadla se oprostamo, vsem pa se najtopleje zahvaljujemo.

nadaljevanje z 2. strani

priča predvsem o njegovi ljubezni za ljudsko kulturno udejstvovanje in občutek za enotnost naših ljudi, ki je vedno spremljal njegova dejanja in izbire. Dve desetletji je tov. Kapelj urejal glasilo KPI za slovensko manjšino, «Delo». Sedaj, ko je dopolnil 60 let in odšel v zaslužen pokoj, mu tovariši in prijatelji kličemo predvsem na mnoga leta, obene pa mu ponavljamo izraze hvaležnosti za vse, kar je nesebično razdal za partijo in svoje ljudi.

DELO - glasilo KPI

za slovensko narodno manjšino

Direktor ALBIN ŠKERK

Ureja uredniški odbor

Odgovarja FERDI ZIDAR

Uredništvo in uprava:

Trst - Ulica Capitolina, 3

telef. 764-872, 744-047

Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2

telef. 24.36

Poštni tekoči račun 11/7000

Letna naročnina 3.000 lir

Tisk: Tip/Lito Stella v. Molino a Vento 72 - TS